

Габенко Ірина Миколаївна

Сумський національний аграрний університет, м. Суми, Україна

ВИКОРИСТАННЯ МОДЕЛІ ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ В СИСТЕМІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Анотація. *Стаття присвячена організації змішаного навчання у вищому навчальному закладі. Досліджувалися елементи та методика організації змішаного навчання. Проведено порівняння підходів до змішаного навчання у вітчизняній і зарубіжній літературі, виділені проблеми його організації. Наведені приклади та надані рекомендації щодо організації змішаного навчання у вузі.*

Ключові слова: *змішане навчання, дистанційне навчання, традиційне навчання, освітні моделі та технології, модульне об'єктно-орієнтоване динамічне навчальне середовище.*

Habenko Iryna M.

Sumy National Agrarian University, Sumy, Ukraine

THE MODEL OF THE BLENDED LEARNING IN THE SYSTEM OF THE HIGHER EDUCATION

Abstract. *The present article deals with organization of blended learning in higher educational institutions. The author studies the following elements and methodology of the blended learning. The paper compares different approaches to the blended learning in national and foreign literature, discusses the problems of its organization. The author gives examples and guidance for organization of the blended learning in a higher school.*

Keywords: *blended learning, distance learning, traditional teaching, educational models and technologies, modular object oriented digital learning environment.*

За результатами світового рейтингу QS Higher Education System Strength Rankings 2016 Україна опинилася на 45-му місці серед країн з найкращою системою вищої освіти, набравши 16,6 балів із 100 [1].

Входження національної системи освіти до Болонського процесу посилює конкуренцію між вищими навчальними закладами, що обумовлює необхідність підвищення рівня конкурентності освітніх послуг, оновлення змісту освіти, запровадження освітніх інновацій та інформаційних технологій.

Підвищення рівня конкурентоспроможності випускників університетів передбачає розробку комплексних заходів щодо забезпечення універсалізації їх підготовки на основі застосування гнучких моделей навчання.

Реформування вищої освіти України призвело до використання у вищих навчальних закладах технології змішаного навчання (blended learning). Основна мета реалізації змішаного навчання полягає в об'єднанні переваг традиційного та дистанційного навчання.

Проблемами теорії та практики змішаного навчання займалися науковці Ю. Духнич, Д. Береснєв, С. Нестеренко, В. Кухаренко, М. Бухаркіна, О. Львова, О. Рибалко, Є. Тихомирова, Є. Бутенкова, I. Allen, B. Barrett та ін. [2, с. 128].

Метою даного дослідження є аналіз моделей змішаного навчання та результати впровадження змішаного навчання у вузі.

Змішане навчання складається із трьох етапів: дистанційного вивчення, освоєння практичних аспектів у формі денних занять та підсумкового контролю. [3, с. 7].

Підставою для виділення моделей змішаної форми навчання є варіант співвідношення традиційної форми навчання з електронною і ступінь самостійності студентів при освоєнні навчального матеріалу та виборі розділів курсу для самостійного вивчення.

Духнич Ю. виокремлює моделі змішаного навчання, які ґрунтуються не тільки на співвідношенні очного та дистанційного навчання, а й виду навчальної діяльності, ступеня індивідуалізації навчання, охоплення контингенту студентів [4, с. 70].

Основні етапи змішаного навчання Тихомирова Є. [4, с. 71] пропонує розглядати в якості основи для побудови ще однієї моделі – «до, під час, після». Перший цикл навчання проходить в дистанційній формі, потім проходить очна сесія, на завершення студенти повертаються до самостійного навчання, застосовують всі отримані знання на практиці через інтерактивні компоненти курсу.

Береснєв Д. виділяє наступні форми навчання [5]:

- Комбінація навчання і практичної діяльності, що передбачає проходження теоретичного навчання, а потім застосування отриманих знань на практиці;
- Комбінація самостійного структурованого та неструктурованого навчання. При використанні цього варіанту пропонується отримати частину знань в ході проходження матеріалу, а частину – самостійно;
- Поєднання формального і неформального навчання. В цій формі – частина навчання відбувається за заздалегідь підготовленим матеріалом, інша частина відбувається під час спілкування груп;
- Поєднання синхронного та асинхронного навчання. В першій частині можуть використовуватися інтерактивні підручники, які можна освоювати незалежно від часу і місця; для проведення синхронних заходів застосовуються зустрічі, відеоконференції, чати.

Розглянемо досвід реалізації концепції змішаного навчання в Сумському національному аграрному університеті.

У Сумському НАУ змішана форма навчання протягом двох років активно впроваджується в навчальний процес. Був виділений ресурс в середовищі Moodle, розроблена система технічної підтримки для викладачів-творців Web-курсів, всі студенти інтегровані в корпоративне електронне середовище і мають доступ до навчальних засобів, розміщених на сайті університету. Це дає можливість викладачам обирати зручні для них форми оцінювання, способи взаємодії зі студентами, делегувати будь-яку частину курсу в Moodle-портал, застосовувати нові навчальні інструменти.

Для організації навчального процесу нами була використана модель змішаного навчання, яка складалася з 4 тижнів – очного навчання, 8 тижнів – змішаного навчання, 3 тижнів – очного навчання, під час якого проходила комп'ютерна атестація, та здачі очної сесії.

Для реалізації процесу електронного навчання була використана міжнародна платформа підтримки дистанційного навчання Moodle – модульне об'єктно-орієнтоване динамічне навчальне середовище. На наш погляд, основними перевагами середовища Moodle є: простий web-інтерфейс; акцент на взаємодію між студентами; розмежування режимів доступу в систему, установка прав адміністратора, викладача, студента; можливість редагування свого акаунта; підтримання різних структур курсів; широкий набір модулів-складових для курсів; сукупність показу оцінок на одній сторінці; доступність повного звіту щодо входження користувача в систему і роботі над різними модулями; підтримання будь-якого контенту в електронному вигляді; визначення термінів здачі, кількості спроб, максимальної оцінки для завдань і тестів; автоматична оцінка тестів.

Створене викладачами навчальне середовище має такі форми викладу навчального матеріалу:

- Навчальний матеріал лекційних занять, оформлений як матеріал онлайн курсу, доступний кожному студенту для самостійного.

- Онлайн-спілкування передбачає використання різних інструментів – чат, форум, e-mail, які дають студентам можливості спілкуватися і працювати разом. З'являється можливість задавати питання викладачеві в будь-який час і в найкоротші терміни отримати відповідь.

- Індивідуальні та групові онлайн-проекти розвивають навички роботи в Інтернеті, аналізу інформації з різних джерел, а також навички працювати разом з групою, правильно розподіляти обов'язки і відповідальність за виконання роботи. За допомогою таких завдань студент може отримати навички, необхідні для своєї майбутньої професійної діяльності.

При змішаному навчанні очних занять в аудиторії стає менше – частина

занять переноситися в режим онлайн. Більше того, частину матеріалу студенти вивчають самостійно. Онлайн заняття можуть проходити у форумі, чаті або у віртуальній аудиторії. Так само можливе спілкування з викладачем та іншими студентами по електронній пошті. Онлайн заняття можуть проходити за схемою питання-відповідь або викладач може давати теми для обговорення, може пропонувати студентам вибирати тему. Для онлайн занять необхідно самостійне освоєння певного матеріалу або виконання завдань. Завдання пересилаються викладачеві або через систему обміну файлами або електронною поштою. Терміни виконання завдань у змішаному навчанні фіксовані – у графіку стоїть точна дата виконання і тільки до цього часу можна переслати завдання. Система не приймає прострочені завдання.

Підручники та методичні посібники представлені як у друкованому, так і в електронному вигляді. Для оформлення матеріалів курсу використовуються різні мультимедійні програми, завдяки чому курс стає більш привабливим.

Тестування проводиться як в режимі онлайн, так і в присутності викладача. Оцінювання успішності студента проводиться як в режимі онлайн, так і в аудиторії. Підсумкова оцінка знань проводиться лише в очній формі.

Для дослідження привабливості та ефективності змішаного навчання було проведено опитування студентів другого та четвертого курсів факультету харчових технологій Сумського НАУ. Студенти вивчали дисципліни, в традиційній формі і з використанням Web-складової. Мета опитування – з'ясувати ставлення студентів до змішаної форми навчання та їх думка щодо складових елементів Moodle-курсу. Аналіз проводився в трьох напрямках: привабливість, корисність, необхідність контакту з викладачем. Після завершення семестру студентам було запропоновано анкетування.

На малюнку 1 представлений один з результатів опитування студентів другого та четвертого курсу щодо вибору ними форм навчання. Як видно з малюнку, більша частина студентів, що брали участь у опитуванні, схиляються до форми навчання з використанням електронної частини курсу. Різниця між результатами опитувань 2015 і 2016 років складає п'ять відсотків.

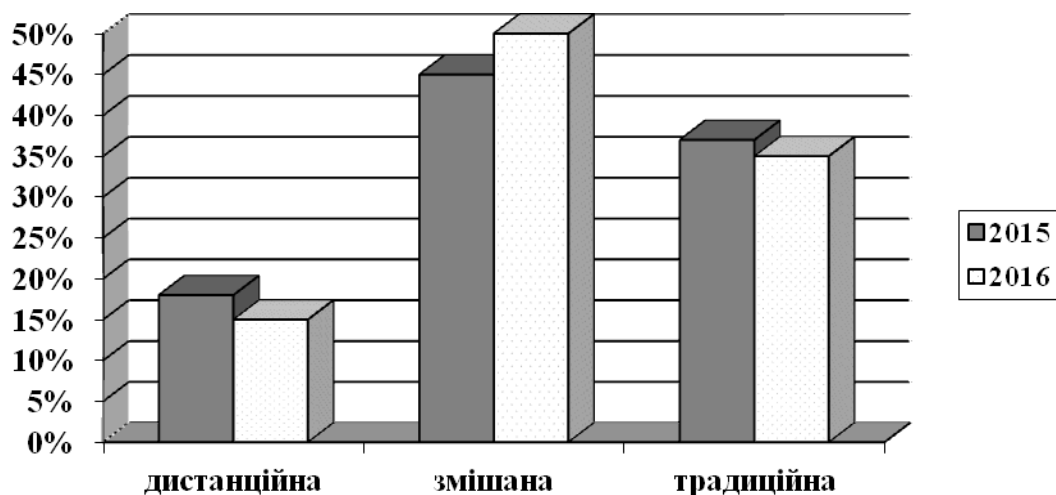


Рис. 1. Діаграма вибору форми навчання

При вивченні дисциплін, які викликають труднощі, студенти починають інакше відноситися до форми роботи, результату і витрачених зусиль. На малюнку 2 – результати відповідей на запитання про причини вибору курсу з електронним супроводом. Як видно з малюнку, студенти 2 курсу відносяться до процесу навчання прагматично.

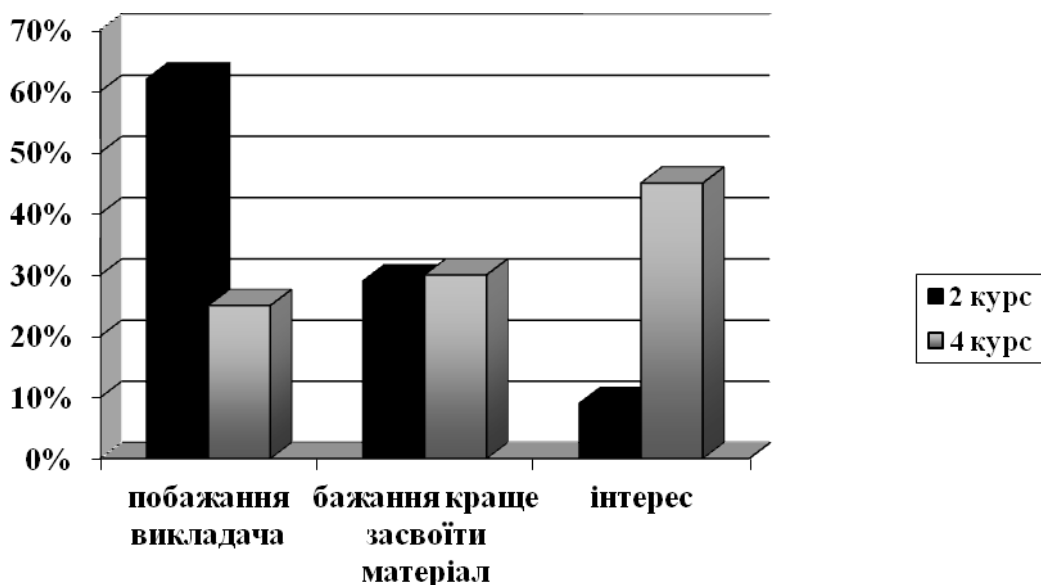


Рис. 2. Причини використання електронного курсу.

За результатами опитування студентів 4 курсу, які брали участь у дослідженні, можна констатувати, що:

- більшість студентів поєднують роботу з навчанням, а більшість непрацюючих студентів прагнуть за час навчання знайти роботу;

- зайнятість на роботі не дозволяє студентам бути присутнім на всіх заняттях за розкладом, для них актуальна можливість електронного навчання.

Змішана форма навчання при підготовці студентів 4 курсу:

1. Дозволила звести до мінімуму проблему пропусків занять, так як пропущені теми студенти самостійно вивчали в електронному курсі і виконували всі необхідні практичні завдання, а на очних заняттях захищали їх.

2. Наявність дистанційної складової допомагає ознайомитися з новим матеріалом ще до очних занять, повторити матеріалі після занять. Можливість підвищити оцінку стимулює роботу студентів.

3. При змішаній формі навчання підвищується ефективність організації самостійної роботи студентів. Гнучка система тестування сприяє систематичному контролю знань, що звільняє викладача від роботи по перевірці тестів.

4. Використання змішаного навчання призводить до підвищення інтересу до занять, відбувається природне засвоєння сучасних комунікаційних засобів, що сприяє розвитку інформаційно-комунікаційної компетентності.

Ефективність застосування змішаного навчання підтвердив і підсумковий контроль. Контроль якості засвоєння знань складався з поточного контролю (виконання завдань і тестів в електронному курсі) і підсумкового очного іспиту. При використанні моделі змішаного навчання кількість відмінних оцінок на підсумковому іспиті у студентів 4 курсу збільшилася на 10% в порівнянні з традиційним навчанням.

Можна стверджувати, що більшу зацікавленість при впровадженні змішаного навчання виявили студенти 4 курсу, так як саме ці студенти проходять стажування на місцях майбутнього працевлаштування, або вже працюють. Саме така форма навчання на випускних курсах дозволить їм поєднувати навчання та отримати необхідний практичний досвід, що звичайно в майбутньому зіграє велику роль при працевлаштуванні.

Зробивши аналіз системи змішаного навчання, можна зробити висновок, що велика перевага її в тому, що дозволяє враховувати індивідуальний стиль

навчання: рівень, тип пізнавальних здібностей, швидкість засвоєння матеріалу, забезпечує залучення студентів до навчальної діяльності, підвищує успішність.

Звичайно, впровадження змішаної форми навчання потребує чималих зусиль. Це і необхідність внесення змін у нормативну базу, і розробка необхідного навчального контенту і перепідготовка кадрів. Але без сумніву, необхідно розробити глобальний план модернізації всієї освітньої сфери. На наш погляд, розвиток змішаної форми навчання може стати одним із ключових напрямків даного плану модернізації.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ:

1. http://ipress.ua/news/ukraina_opynyilas_v_top50_krain_iz_naykrashchoyu_systemoyu_vyshchoi_osvity_166660.html.
2. Рафальська О.О. Технологія змішаного навчання як інновація дистанційної освіти / О.О.Рафальська // Комп'ютерно-інтегровані технології: освіта, наука, виробництво: Науковий журнал. Луцьк – 2013.– №11 – С.128-133.
3. Rösler D. Blended Learning im Fremdsprachenunterricht / D. Rösler, N. Würffel // Fremdsprache Deutsch. – Heft 42. – 2010. – S. 5–11.
4. Семенова И.Н. Дидактический конструктор для проектирования моделей электронного, дистанционного и смешанного обучения в вузе / И.Н. Семенова, А.В. Слепухин // Педагогическое образование в России. – 2014. – № 8. – С. 68-74.
5. Береснев Д., Тихомирова Е. Смешанное обучение: методики и технологии для эффективной передачи знаний. URL:<http://competentum.ru>.